

ORAVKA (OR) nem.: ORAVAER HÜHNER

Konkrétnym cieľom šľachtenia bolo metodikou kombinačného, plemeno vytvárajúceho šľachtenia, vytvoriť mäsovo-nosivé úžitkové a otužilé plemeno sliepok s dobrými úžitkovými vlastnosťami pre využitie pastvinového chovu, ktoré je schopné odolávať nepriaznivým podhorským podmienkam. Prirodzená otužilosť má byť podmienená dobrou vitalitou, rýchlym rastom a skorým operovaním kurčiat s hustou podsadou počas krátkeho leta. Vysokú odolnosť proti mrazom má podporovať ružicový hrebeň a krátke bradové laloky.

Konkrétnym cieľom šľachtenia bolo metodikou kombinačného, plemeno vytvárajúceho šľachtenia, vytvoriť mäsovo-nosivé úžitkové a otužilé plemeno sliepok s dobrými úžitkovými vlastnosťami pre využitie pastvinového chovu, ktoré je schopné odolávať nepriaznivým podhorským podmienkam. Prirodzená otužilosť má byť podmienená dobrou vitalitou, rýchlym rastom a skorým operovaním kurčiat s hustou podsadou počas krátkeho leta. Vysokú odolnosť proti mrazom má podporovať ružicový hrebeň a krátke bradové laloky.

Úžitkovosť plemena sa má vyznačovať vyššou znáškou vaječ s dobrou hmotnosťou a dobrým jatočným využitím primerane osvalených zvierat so žltou pokožkou a žltými behákmi. Tieto základné úžitkové vlastnosti mali byť doplnené výbornou liahnivosťou, nenáročnosťou odchovu kurčiat, dobrým vyhľadávaním potravy na pastve a s mimikrovým, žltohnedým sfarbením peria

na ochranu pred útokmi pernatých a srstnatých dravcov.

So šľachtením nového plemena pre podhorské oblasti sa začalo od roku 1951 a bol ním poverený Ing. Vasil' Babuškin, vtedajší riaditeľ Výskumného ústavu pre chov hydiny v Ivanke pri Dunaji. Ing. Babuškin vypracoval dlhodobý výskumný plán a rovnako boli vypracované jeho čiastočné úlohy a metodika ich vyhodnotenia. Na podklade súčasne dostupných materiálov o procese šľachtenia, ako i súčasných trendov v chove oraviek, môžeme jeho jednotlivé fázy rozdeliť do určitých pracovných období.

Oravka žltohnedá a zdrobnená oravka žltohnedá

Posledná etapa šľachtenia je charakteristická rozvojom došľachtovania žltohnedého farebného rázu oravky a zdrobnej oravky prostredníctvom klubom riadenej činnosti. Klub chovateľov oraviek prevzal absolútnu správu nad procesom šľachtenia oraviek vrátane vzniku a šľachtenia nových farebných a kresbových rázov. Počiatkové roky 21. storočia sa odborná práca KCHOR niesla v zmysle spolupráce s významnými hydinárskymi odborníkmi, ktorí sa významne podieľali na došľachtovaní uznaných farebných rázov. V tomto období bola do odborného poradenstva ohľadom plemenitby a stabilizácie typu zdrobnej oravky prostredníctvom KCHOR zaangažovaná doc. Ing. Ludmila Chmelničná, CSc., z Katedry hydinárstva a malých hospodárskych zvierat VŠP v Nitre. Prvé roky 21. storočia sú v klubovej činnosti charakteristické realizáciou rotačnej plemenitby zdrobnej oravky, ktorú mal organizačne a evidenčne na starosti MVDr. Droštin (Gura, 2002). V roku 2004 a ďalších rokoch začína obojstranne prospešná spolupráca s Výskumným ústavom hydinárskym v Ivanke pri Dunaji. V roku 2005 sa začína nová etapa pre uznanie oravky bieleho farebného rázu. Prvé pokusy o jeho vyšľachtenie začal ešte v roku 1994 ich vynikajúci chovateľ a propagátor Imrich Molčan z Košíc. Jej uznanie sa však nedožil, nakoľko v roku 1998 zomrel. A práve v roku 2005 sa etablovala skupina chovateľov na východnom Slovensku a na Kysuciach, ktorá radikálnym spôsobom zasiahla do jej šľachtenia a oficiálneho uznania v roku 2008. Tento časový úsek môžeme považovať za novú etapu šľachtenia, ktorej charakteristickým znakom je šľachtenie a uznávanie nových farebných rázov oravky a zdrobnej oravky. Motiváciou pre šľachtenie nových farebných rázov oravky bola túžba a zároveň akási nostalgia jej špičkových chovateľov, že nemôžu svojim kolegom-hydinárom ponúknuť viaceré farebné rázy ich milovaného slovenského plemena hrabavej hydiny. Hlavne usporiadanie EV v Nitre v roku 2009 prebudilo členov KCHOR k mimoriadnej aktivite a k túžbe ukázania oravky vo viacerých farebných rázoch, čo

sa nakoniec aj podarilo. Oravka v bielom farebnom ráze (ORb) uzrela svetlo sveta a dokonca mala svojich prvých európskych šampiónov a pomerne rozsiahlu kolekciu na EV Nitra 2009. K novému prístupu k šľachteniu nových farebných rázov oravky a zdrobnenej oravky prispelo aj omladenie vedenia KCHOR a získanie nových členov pre túto prácu. A tak v súčasnosti máme v rôznych etapách príprav na uznanie ako aj uznaných farebných rázov tieto šľachtiteľské novinky a snaženia: oravka biela, zdrobnená oravka biela, oravka čierna, zdrobnená oravka čierna, oravka rodosfarbená, zdrobnená oravka rodosfarbená, oravka krahulcová a oravka brezovo sfarbená. Na základe písomných dokumentov a osobnej skúsenosti môžeme smelo konštatovať, že kľúčovú úlohu v šľachtení a uznávaní nových farebných a kresbových rázov oravky zohráva jej špecializovaný klub (KCHOR) na čele s jeho predsedom Ing. Štefanom Henželom a tajomníkom Ing. Cyrilom Hrnčárom, ktorí sú dostatočnou organizačnou a odbornou zárukou pre ďalšie rozvíjanie šľachtiteľskej činnosti v tomto smere.

Oravka biela

Objavenie sa bielych jedincov v chovoch žltohnedých oraviek predstavuje zákonitú formu jej vyštiepenia v procese jej šľachtenia. Pri genetickej analýze chovného materiálu oraviek sa stretáme z množstvom informácií, ktoré potvrdzujú fakty, že k neplemenných kurám z Oravy boli viackrát pripáované kohúty bielych wyandotiek. Týmito šľachtiteľskými postupmi a zásahmi boli do genofondu oraviek zabudované gény pre biele sfarbenie. Je všeobecne známe, že biele oravky sa objavili (vyštiepili) v jej chovoch pri príbuzenskej plemenitbe oraviek. V pomerne rozsiahlom materiáli od chovateľov, ktorí boli pri zrode oravky bielej (Molčan), nie sú zaznamenané správy o väzbe bieleho sfarbenia na pohlavie.

Zdrobnená oravka biela

Počiatky šľachtenia zdrobnenej oravky bielej môžeme datovať do prelomu 20. a 21. storočia, pričom v prvom desaťročí 21. storočia ich najkvalitnejší a najrozsiahlejší chov vlastnil Ing. Milan Fábry v Bodorovej. Po jeho smrti bol tento chov zdrobnených oraviek bielych rozdelený medzi viacerých chovateľov. Z tohto chovu pochádzal aj základ chovnej línie u chovateľa Jaroslava Čelka z Radole, ktorý si stanovil priority šľachtenia zdrobnenej oravky bielej – tie vychádzali zo základných princípov a cieľov šľachtenia oravky a zdrobnenej oravky. Po rozmnožení jedincov od Ing. Fábryho, ktoré tvorili základný chovný

kmeň, pristúpil k zušľachťovacím kríženiám s kohútom zdrobnej drážďanky bielej a sliapkou zdrobnej plymutky bielej (Čelko, 2018). V rámci rozšírenia a následného uznania tohto farebného rázu bola z jeho podnetu iniciovaná skupina chovateľov, ktorá intenzívne chovala, šľachtila a vystavovala zdrobnené oravky biele po roku 2013 až do jej uznania na klubovej výstave na národnej výstave v Nitre v roku 2017. Základnú skupinu tvorili 4 chovatelia, ktorí získali chovný materiál od priateľa Čelka. Išlo o týchto chovateľov: Vladimír Maruška z Veľkého Zálužia, Jozef Gál z obce Proč, MUDr. Tomáš Krebes – Kostrčiná - Lúčka a Jaroslav Čelko z Radole. Okrem uvedenej skupiny chovateľov jedným z historicky najdlhšie chovaných kmeňov oravky bielej a zdrobnej oravky bielej má známeho chovateľ hydiny a holubov Jozef Karabáš z košického Pereša.

Oravka rodosfarbená

Na Slovensku sa rodosfarbené oravky prvýkrát vyskytli v chove známeho chovateľa hydiny Milana Sahulčíka z Výčapov-Opatoviec v roku 2014. Na ich súčasnom šľachtení v podmienkach KCHOR má najväčší podiel chovateľ Michal Syseľ zo Svätoplukova, ktorý v roku 2018 podal oficiálnu žiadosť na jej uznanie na ÚOK pre chov vodnej a hrabavej hydiny SZCH. Oravku rodosfarbenú chovajú aj niektorí nečlenovia KCHOR. O presnú identifikáciu rodosfarbených oraviek sme sa v podmienkach KCHOR pokúšali viacerí. Pravdepodobne najďalej sa dostal Ing. Štefan Henžel, ktorý vo svojej diplomovej práci na SPU v Nitre rodosfarbenosť u oraviek definoval v zmysle, že rodosfarbený farebný ráz u oraviek predstavuje kombináciu krahulcovej kresby a divého sfarbenia. Príčinu v tmavšom sfarbení sliapočiek vidí v prevládajúcom divom sfarbení nad svetlejším sfarbením u kohútikov (Henžel, 2017).

Zdrobnená oravka rodosfarbená

Šľachtenie zdrobnej oravky rodosfarbenej začalo v chovnej sezóne 2013/2014 pod gesciou Ing. Štefana Henžela z obce Nevoľné. V chovnej sezóne 2014/2015 boli sliapočky umiestnené u dvoch chovateľov, ktorí použili ďalších troch kohútov iných plemien do šľachtenia. Títo chovatelia boli z oblasti stredného Slovenska a podtatranskej oblasti. Predseda KCHOR a významný hodnotiteľ hydiny Ing. Štefan Henžel je považovaný za „otca“ zdrobnej oravky rodosfarbenej z pohľadu jej vyšľachtenia a došľachtenia do viacerých chovných a výstavných kmeňov.

Oravka čierna

Vyšľachtenie oraviek čierneho farebného rázu patrí k veľkým úspechom klubovej šľachtiteľskej činnosti, ktorá v súčasnosti zaznamenáva vrchol svojej činnosti. Úžasná chovateľská motivácia v podobe snahy o vyšľachtenie nového farebného rázu u svojho milovaného plemena hydiny kombinovaná s vysoko sofistikovaným šľachtiteľským plánom priniesla po štyroch rokoch šľachtenia vytúženú métu v podobe jej uznania na národnej výstave v Nitre v roku 2017. V súčasnosti je prevažne v podmienkach šľachtiteľskej činnosti riadenej KCHOR 9 stabilizovaných chovov oravky čiernej v rôznych stupňoch šľachtenia. Na tomto mieste je nutné zdôrazniť, že hlavným „motorom“ i poradcom šľachtenia čiernych farebných rázov v chovoch oravky a zdrobnenej oravky je Ing. Ján Kadik zo Žiliny. Bez jeho neutíchajúceho nadšenia pre chov a šľachtenie čiernych oraviek by tento úžasný posun v ich chove nenastal. Pre svoje nadšenie k šľachteniu čiernych oraviek získal aj ďalšieho významného hydinárskeho odborníka Jarka Capeka.

Zdrobnená oravka čierna

Po dosiahnutí evidentných úspechov v novošľachtení oravky čiernej pristúpil ich hlavný šľachtiteľ Ing. Ján Kadik v roku 2015 k začatiu šľachtenia i zdrobnenej oravky. V šľachtiteľskom procese boli použité analogické plemená, ale v ich zdrobnených náprotivkoch. Išlo o zdrobnenú drážďanku čiernu, zdrobnenú plymutku čiernu, zdrobnenú barneveldku čiernu a od roku 2017 aj zdrobnenú wyandotku čiernu.

Oravka s krahulcovou kresbou

Šľachteniu oraviek s krahulcovou kresbou sa venujú dvaja chovatelia z východného a južného Slovenska s dobrými výsledkami, ktoré viackrát prezentovali na NV v Nitre. Sú nimi skúsení chovatelia Ing. Mgr. Emil Knežo z Michaloviec a Lubomír Farkaš z Rimavskej Soboty, ktorý je aj členom KCHOR. Prvé šľachtiteľské kríženia pre dosiahnutie oraviek s krahulcovou kresbou vykonal Ing. Knežo prostredníctvom oraviek bielych veľkých a plemena amroks (Henžel, 2018)

Štandard: Oravka

EE: Oravaer Hühner, **ČR:** Oravka

Pôvod: Slovensko

Celkový dojem: stredne ťažké plemeno kúr obdĺžnikového telesného rámca so stredne dlhým, prmerane širokým a hlbokým trupom, mierne klesajúcou líniou chrbta s ružicovým hrebeňom, dobre priliehajúcim operením. Prispôsobivé horším klimatickým podmienkam.

Plemenné znaky kohút:

Hmotnosť 2,8 – 3,3 kg, hlava: stredne veľká, zobák silný, stredne dlhý, rohovo sfarbený. Hrebeň ružicový, strednej veľkosti, jemne sperlený trň sleduje líniu záhlavia. Oči živé, oranžovočervené. Tvár červená s jemným páperčekom. Ušnice oválne, stredne veľké, jemne zvrásnené, jasnočervené. Laloky oválne, hladké, stredne veľké. Krk stredne dlhý, vzpriamený s bohatým krčným závesom. Prsia plné, dobre osvalené. Trup obdĺžnikový, hlboký, široký, plný a dobre zaoblený. Chrbát široký, rovný s mierne klesajúcou líniou ku chvostu. do strán zaoblený. Krídla stredne dlhé k telu priliehajúce. Chvost: stredne dlhý, široko nasadený, nesený v uhle do 125°; veľké kosieriky široké, rozprestierajúce sa na väčšine chvosta. Brucho plné, prmerane široké a hlboké. Holene dobre osvalené, bez podušiek. Beháky stredne dlhé, neoperené, žlté, červený tónovaný pás (lampasy) na bokoch behákov je želaný. Prsty rovné, dobre rozťahnuté, pazúriky rohovo sfarbené. Perie (operenie) bohaté, dobre priliehajúce, pevnej štruktúry.

Plemenné znaky sliepka:

Hmotnosť 2,2 – 2,7 kg. V hlavných plemenných znakoch rovnaká s kohútom až na rozdiely podmienené pohlavím. Je celkovo menšia, má výraznejšie vyvinuté brucho, chvost stredne dlhý, široko nasadený, nesený pod uhlom do 135°. Veľkosť obrúčky: kohút – 22 mm, sliepka – 20 mm. Znáška 180 – 200 vajec. Farba škrupiny vajec je nahnedlá. Násadové vajcia 55 g.

Vyraďujúce chyby plemenných znakov:

Krátke telo, štvorcový telesný rámec, prerastený hrebeň s ryhami a preliačeniami, hrubé perlovanie, iná farba oka, zábel ušnic, vysoko nesený chvost.

Farebné rázy:

Žlto-hnedá

Kohút má krčný záves lesklý, žltohnedý, chrbát hnedý, sedlový záves mierne tmavší ako krčný záves. Farebné tónovanie prechádza bez výrazných kontrastov, chvost veľké kosieriky čierne s hnedým lemovaním, stredné kosieriky tmavohnedé, kormidlové perá hnedo čierne, prsia hnedé s bledšou kostrnkovou kresbou, krycie perie krídel hnedé, veľké

krídelné krovky čiernohnedé. Letky I. radu hnedé (hrot letky s prímiesou čiernej farby prípustný), letky II. radu čiernohnedé, podsada svetlohnedá.

Sliepka má krycie operenie hnedé s kostrnkovou kresbou, prsia a brucho so svetlejším odtieňom. Zafarbenie krídel podobné ako pri kohútovi iba v svetlejšom odtieni, chvost hnedo čierny, podsada svetlohnedá.

Vyraďujúce chyby plemenných znakov:

Veľmi nevyrovnaná škvornitá, bledá alebo tmavá farba pláštá, čierna stvolova kresba v krčnom závесе, úplne hnedý chvost bez náznaku čiernej farby, zadymená, alebo biela podsada, chýbajúca kostrnkova kresba u sliepky. Iná farba na miestach ako je určená štandardom.

Biela

Jasná biela na všetkých partiách, podsada biela, zobák žltý, beháky nažltlé, aby sa predišlo zamieňaniu plemien kladie sa veľký dôraz na plemenný typ.

Vyraďujúce chyby plemenných znakov:

Silný žltý nádych, inak sfarbené perá.

Štandard: Oravka zdrobnená

EE: Oravaer ZwerghHühner, **ČR:** Oravka zdrobnělá

Pôvod: Slovensko

Celkový dojem: zdrobnená forma veľkého plemena; vyšľachtená z veľkých oraviek.

Plemenné znaky kohút:

Hmotnosť 1,0 – 1,3 kg. Hlava stredne veľká, zobák silný, stredne dlhý, rohovito sfarbený. Hrebeň ružicový strednej veľkosti, jemne sperlený, trň sleduje líniu záhlavia. Oči živé, oranžovočervené. Tvár červená s jemným páperčekom. Ušnice oválne, stredne veľké, jemne zvrásnené, jasnočervené. Laloky oválne, hladké, stredne veľké. Krk stredne dlhý, vzpriamený s bohatým krčným závesom. Prsia plné, dobre osvalené. Trup obdĺžnikový hlboký, široký, plný, dobre zaoblený. Chrbát široký, rovný s mierne klesajúcou líniou ku chvostu, do strán zaoblený. Krídla stredne dlhé k telu priliehajúce. Chvost stredne dlhý, široko nasadený, nesený v uhle do 125°, veľké kosieriky široké, rozprestierajúce sa na väčšine chvosta. Brucho plné, primerane široké a hlboké. Holene dobre osvalené bez podušiek. Beháky stredne dlhé, neoperené, žlté, červený tónovaný pás (lampasy) na bokoch behákov je želaný. Prsty rovné, dobre rozťahnuté, pazúriky rohovito sfarbené. Perie (operenie) bohaté, dobre priliehajúce, pevnej štruktúry.

Plemenné znaky sliepka:

Hmotnosť 0,9 – 1,1 kg. V hlavných plemenných znakoch rovnaká s kohútom až na rozdiely podmienené pohlavím. Je celkovo menšia, má výraznejšie vyvinuté brucho, chvost stredne dlhý, široko nasadený, nesený pod uhlom do 135°. Veľkosť obrúčky: kohút – 15 mm, sliepka – 13 mm. Znáška 140 vajec. Farba škrupiny vajec hnedastá až hnedá. Násadové vajcia 40 g. Vyradujúce chyby plemenných znakov: krátke telo, štvorcový telesný rámec, prerastený hrebeň s ryhami a preliačeninami, hrubé perlovanie, iná farba oka, zábel ušnic, vysoko nesený chvost, chvost typu wyandotky.

Farebné rázy:

Žlto-hnedá

Kohút má krčný záves lesklý, žltohnedý chrbát, hnedý sedlový záves mierne tmavší ako krčný záves, farebné tónovanie prechádza bez výrazných kontrastov. Chvost veľké kosieriky čierne s hnedým lemovaním, stredné kosieriky tmavohnedé, kormidlové perá hnedo čierne. Prsia hnedé s bledšou kostrnkovou kresbou, krycie perie krídla hnedé, veľké krídelné krovky čiernohnedé letky I. radu hnedé (hrot letky s prímiesou čiernej farby prípustný), letky II. radu čiernohnedé. Podsada svetlohnedá.

Sliepka má krycie operenie hnedé s kostrnkovou kresbou. Prsia a brucho so svetleším odtieňom. Sfarbenie krídel je podobné ako pri kohútovi iba v svetlejšom odtieni. Chvost hnedo čierny. Podsada svetlohnedá.

Vyradujúce chyby plemenných znakov:

Veľmi nevyrovnaná škvornitá, bledá alebo tmavá farba pláštá, čierna stvolová kresba v krčnom závese, úplne hnedý chvost bez náznaku čiernej farby. Zadymená, alebo biela podsada, chýbajúca kostrnková kresba u sliepky. Iná farba na miestach ako je určená štandardom.